

Práce

Možnosti? Kde? Jakou formou? Výhody? Nevýhody?

Musím se přiznat, že nevím o nikom, kdo by byl takový odborník a profesionál na oblast zaměstnávání lidí se zdravotním postižením, než je Hana Potměšilová. Tématem se zabývá už mnoho let a nyní je předsedkyní představenstva společnosti Revenium (www.revenium.cz). Požádali jsme ji tedy, aby nám, jako další díl do naší skládačky, udělala přehled, jaké má člověk nemocný RS možnosti, chce-li se uplatnit na trhu práce. Firmy, formy, výhody a nevýhody té které formy zaměstnání či podnikání. Zhostila se toho věru zodpovědně.

Roztroušená skleróza (RS) má mnoho tváří. Neexistují dva pacienti, kteří by měli shodné příznaky, průběh onemocnění, trable. Před 20 lety nebyly na RS žádné léky. Nyní je ale k dispozici obrovská škála léků, které již umí roztroušenou sklerózu výrazně zpomalit a umožňují tak většině pacientek a pacientů žít naplno aktivním životem.

I proto není úplně možné a reálné v jednom článku poradit, jak se postavit čelem k hledání práce, podnikání a kariérního růstu. Pokusila jsem se proto spíš vytvořit jakýsi základní přehled plusů a minusů jednotlivých forem zaměstnávání či podnikání, který si nedělá ambici být receptem na práci snů. Ale může posloužit jako základní muštr k tomu, kam třeba svoji kariéru posunout.

V České republice mají všechny firmy, státní správa, samospráva, neziskovky, prostě každý zaměstnavatel bez rozlišení jeho statutu, povinnost zaměstnávat čtyři procenta osob se zdravotním znevýhodněním nebo postižením, pokud mají více než dvacet pět zaměstnanců v přepočteném stavu. Pokud tak nečiní, platí za každého chybějícího kolegu se zdravotním znevýhodněním nebo postižením odvod do státního rozpočtu. A ten nyní vychází přibližně na 73 000 Kč ročně. Nebo musí nakupovat výrobky či služby od uznaných zaměstnavatelů na chráněném trhu práce (dříve označovaných za chráněné dílny) nebo od hendikepovaných živnostníků, takzvané náhradní plnění. V případě této varianty za jednoho chybějícího zdravotně znevýhodněného nebo postiženého kolegu musí zaměstnavatel nakoupit za zhruba 205 000 Kč bez DPH.

I.

Práce na plný úvazek, jak ji přizpůsobit potřebám RS? Možnosti pro pacienta i zaměstnavatele

Je vaše RS dlouhodobě téměř bez aktivity? Jste nově diagnostikována nebo diagnostikován? Pracujete na plný úvazek nebo zvažujete rozšíření úvazku? Určitě na tom nic neměňte! Můžete se poradit s Vaším lékařem na RS centru, zda si nezažádat na České správě sociálního zabezpečení o statut osoby zdravotně znevýhodněné. Ale pokud máte vy a lékaři roztroušenou sklerózu pod kontrolou, neomezují vás v práci nebo podnikání, není to úplně nutné.

V případě nemoci dostáváte výplatu nemocenské víceméně obratem.

Podle Zákoníku práce nemá zaměstnavatel povinnost uvolnit vás k lékaři v době Vaší pracovní směny. Pokud Vám návštěva RS centra zabere půl či celý pracovní den, můžete u zaměstnavatele narazit. A budete si muset brát třeba neplacené volno nebo dovolenou.

Co znamenají ony výrazy „osoba zdravotně znevýhodněná“ a „osoba zdravotně postižená“?

Osoba zdravotně znevýhodněná má od České správy sociálního zabezpečení „papír“ na to, že má nějaké onemocnění, které ji omezuje na trhu práce. Nepobírá ale žádný invalidní důchod. Tím, že svému zaměstnavateli dané rozhodnutí předloží, pomůže mu k naplnění zákonné povinnosti zaměstnávat hendikepované.

Osoba zdravotně postižená pobírá invalidní důchod. A pokud má rozhodnutí o třetím stupni invalidity, zaměstnavatel si ji může uplatnit třikrát. Tedy jako by zaměstnával tři osoby s nižším stupněm invalidity nebo osobu zdravotně znevýhodněnou.

Co je důležité vědět

Pacient nemá povinnost svému zaměstnavateli sdělovat, že má roztroušenou sklerózu, že je osobou se zdravotním znevýhodněním (OZZ) nebo postižením (OZP). Pokud projde vstupní lékařskou prohlídkou nebo preventivní prohlídkou u „závodního lékaře“, není třeba cokoli řešit a přiznávat.

II.

Poloviční úvazek

Jste ve stavu, kdy Vás RS omezuje? Částečný úvazek je určitě tou správou volbou. Zkonzultujte se svým lékařem žádost na Českou správu sociálního zabezpečení o statut osoby zdravotně znevýhodněné nebo postižené. Jakmile vám přijde rozhodnutí, že vám byl jeden z těchto statutů přidělen, máte výhodnější pozici při vyjednávání se svým zaměstnavatelem.

Zákoník práce sice ukládá zaměstnavatelům povinnost vyjít obecně všem zaměstnancům vstříc, pokud chtějí snížit úvazek a neohrozí to provoz subjektu, realita schvalování částečných úvazků je v Česku ale bohužel jiná. A právě proto je důležité mít připraveny argumenty, jak to bude vlastně pro zaměstnavatele výhodné. Nejen, že mu napomůžete splnit zákonnou povinnost, ale pozor, v případě, že pobíráte invalidní důchod, zaměstnavatel si na Vás bude moci uplatnit slevu na dani z příjmu. A to 60 000 Kč pokud máte 3. stupeň nebo 18 000 Kč u stupňů nižších.

V případě nemoci dostáváte výplatu nemocenské víceméně obratem. Máte více času na sebe. Můžete si tedy lépe plánovat například cvičení, rehabilitaci, návštěvy lékařů, odpočinek.

Vyděláváte méně. A tedy i Váš starobní důchod bude nižší oproti těm kolegům, kteří pracovali stejně dlouho, ale na plný úvazek.

III. Živnostník

Máte RS a zvažujete, že byste šli „na volnou nohu“? Zvažte, jaký má vaše nemoc průběh. A určitě si platte nemocenské pojištění. To je u nás pro podnikatele dobrovolné.

Pokud jej chceme, musíme se k němu předem přihlásit. Pokud ho zapomeneme zaplatit, tak nám zanikne a musíme se k němu znovu přihlásit. V rámci určitých mezí se můžeme rozhodnout, v jaké výši ho chceme mít. Optimální je odvádět alespoň 440 korun měsíčně.

Na rozdíl od zaměstnanců, kteří stonají zadarmo první tři dny nemoci, nedostávají živnostníci ani korunu prvních 14 dnů pracovní neschopnosti. Nemocenská začne běžet až od 15. dne pracovní neschopnosti.

+

Můžete dělat svoji práci snů. Třeba koníček změnit na byznys. Rozložit si práci dle aktuálního zdravotního stavu. Jako živnostník, který má statut OZZ nebo OZP dodávat svoje výrobky nebo služby v náhradním plnění.

-

Žádné benefity, žádné bonusy, žádné stravenky. Na co si nevyděláte, to nemáte. V případě nemoci bude výplata nemocenské ze strany státu nic moc.

IV. Vlastní firma zaměstnávající další lidi

Máte firmu a zjistili vám RS. Ovšem není firma jako firma. Je rozdíl, pokud jste v týmu lidí, kdy každý dělá všechno, anebo zaměstnáváte desítky, stovky zaměstnanců.

U roztroušené sklerózy je nutné počítat s únavou. Ta k nemoci patří, i když je její průběh pod kontrolou. Jediné, co na únavu platí, je pravidelný pohyb. Jakýkoli, který vám dělá dobře a radost. Nemá cenu začít chodit běhat, pokud by vás to ne bavilo, nebo začít chodit plavat, když nemáte rádi veřejné bazény.

Naplánujte si ve svém diáři každý týden alespoň čtyři hodiny jen pro sebe. Ideálně každý týden ve stejný čas a dny, aby si na to vaše pracovní okolí brzy zvyklo a počítalo s tím. Malý tým to snadno pochopí, ale budete tam určitě trochu chybět. U velkého už máte vedle sebe určitě skupinu zodpovědných kolegů, na které se můžete spolehnout.

+

U malé firmy – všichni se znají a lépe si vychází vstříc.

-

U malé firmy – každý člen týmu je důležitý. A jeho výpadek může ohrozit chod firmy.

+

U velké firmy – zázemí. Majitel má podřízené, které zná, důvěřuje jim. Je tak při delší indispozici zastupitelný.

-

U velké firmy – v případě delší nemoci hrozí, že se firma nebude strategicky posunovat

V. Založení vlastní neziskovky, či práce pro neziskovku

Možná poprvé v životě získáte pocit, že děláte něco, co vás naplňuje a dává vám smysl. A děláte něco pro ty, co to opravdu potřebují, protože jenom revenue a cash flow civilizaci nedělají. Připravte se ale na to, že práci budete trávit víc času než dřív. Protože Vás to bude bavit a naplňovat.

+

Děláte práci, která vám dává smysl. Jste v kolektivu lidí, kteří táhnou za jeden provaz. Lepší pochopení toho, když pojedete k lékaři nebo budete chtít pracovat z domova z důvodu zdravotních komplikací.

-

Pravděpodobně menší příjem než v nějaké korporaci. Hrozí nezastupitelnost v týmu.

VI. Práce na chráněném trhu práce

Co je to vlastně chráněný trh práce? Možná si pod tímto pojmem představíte chráněné dílny, které vyrábí hrnečky nebo slaměné věci, které si lidé koupí spíše ze soucitu než proto, že by se jim líbily.

Opak je ale pravdou. Chráněný trh práce jsou tak zvaní uznání zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají více než 50 % zaměstnanců se zdravotním znevýhodněním nebo postižením. Může to být klidně akciovka, s. r. o., ale i neziskovka.

Na chráněném trhu práce najdete firmy z oboru automotive, truhlárny, cateringové služby, advokátní kancelář, firmy zajišťující účetní nebo administrativní činnosti, neziskovku pomáhající seniorům... Tedy i vysoce vzdělaný manažer může najít odborné uplatnění v „chráněnce“. A dokonce si vydělat stejně jako u běžného zaměstnavatele. A ten, kdo si není jistý, co na trhu práce zvládne, může chráněného trhu práce využít jako přestupní stanice na zjištění toho, co v něm je a kam dál směřovat.

+

Chráněný trh práce získává příspěvky na mzdy svých hendikepovaných kolegů. I proto vychází daleko lépe vstříc vůči částečným úvazkům, uvolňování k lékařům, nastavení individuálního pracovního plánu a tempa.

-

Bohužel na chráněném trhu práce stále fungují ne úplně pozitivě subjekty. Naštěstí jich není mnoho. Proto je třeba zjistit si o daném subjektu co nejvíce informací. Ideálně na kontaktním pracovišti Úřadu práce dle sídla subjektu.